

GEN 507: Gender v terénu: metodologie kvalitativního výzkumu

vyučující: doc. PhDr. Kateřina Nedbálková, Ph.D.

učebna č. U 34, 21.2, 20.3. a 25.4., vždy 9 - 10.15

email: nedbalko@fss.muni.cz

konzultační hodiny: po emailové dohodě

Anotace kurzu:

Kurzu představí historické a teoretické zázemí kvalitativního výzkumu a tematizuje dichotomii srovnávající kvalitativní a kvantitativní výzkum. Výzkum bude zasazen do širšího epistemologického kontextu sociologických a feministických paradigmat. Studující se seznámí s procesem ustavování výzkumného problému a hledání výzkumných otázek. Výzkum bude prezentován jako žitá participace na životním světě lidí, jako sdílené porozumění mechanismům sociálního utváření každodennosti, jako reflexivní proces detailního zaznamenávání okolí i sebe sama.

Studující získají přehled o designu, strategiích, dimenzích a etapách (nejen) feministického kvalitativního výzkumu. Nedílnou součástí kurzu je také kritické zhodnocení mocenských a etických otázek ve výzkumu. Prostřednictvím vybrané četby nebudou studující přehled o konkrétních přístupech a technikách používaných v kvalitativním sociologickém výzkumu. Jádrem kurzu je proces vytváření terénních poznámek a práce s nimi.

Předpoklady úspěšného zakončení kurzu:

Včas odevzdané průběžné úkoly a závěrečná práce.

Časový harmonogram kurzu

1. týden PRVNÍ KONTAKTNÍ HODINA

Uvedení do kurzu

Historie a teoretický kontext kvalitativního výzkumu – interpretativismus, interakcionismus, konstruktivismus.

Literatura:

Harrington, A. 2006. *Moderní sociální teorie*. Praha: Portál. (kapitola: Interpretativismus a interakcionismus, str.161-187).

Charmaz, K. 2006. An Invitation to Grounded Theory. In *Constructing Grounded Theory*. London ; Thousand Oaks, Calif: Sage Publications. v ISu

2. týden

Etika výzkumu

Literatura:

Esterberg, K. G. 2002. *Qualitative methods in social research*. Boston, Mass: McGraw-Hill. (kapitola: Ethical Issues, str. 43-56) celá kniha v ISu

Maxwell, Joseph Alex. 1996. *Qualitative Research Design: An Interactive Approach*. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications. V ISu

3. týden

Kvalitativní výzkum - úvod

Literatura:

Esterberg, K. G. 2002. *Qualitative methods in social research*. Boston, Mass: McGraw-Hill. (kapitola: Strategies for Beginning Research, str. 25-42)

Silverman, D. 2005: *Ako robiť kvalitatívny výskum*. Praktická príručka. Bratislava: Ikar. (kapitola Výber témy, str. 73-98) celá kniha v ISu

4. týden

Otázky, cíle a prostředky kvalitativního výzkumu

Literatura:

Esterberg, K. G. 2002. *Qualitative methods in social research*. Boston, Mass: McGraw-Hill. (kapitola: What is Social Research? Some Practical and Theoretical Concerns, str. 1-24)

Císař, O. Jak na výzkum v sociálních vědách? Výzkumný rámec, atributy a typy vědeckých prací, Univerzita Karlova a Akademie věd ČR v ISu

Konopásek, Z. 2010. "V čem spočívá pravda náboženské skutečnosti? Sociologický pohled na mariánská zjevení a démonické posedlosti". in *Biograf* (str. 52-53): Dostupné na adrese <http://www.biograf.org/clanky/clanek.php?clanek=5306>

National Science Foundation, Sociology Program. (2004) *Workshop on Scientific Foundations of Qualitative Research*. Washington, D.C. National Science Foundation. v ISu

5. týden DRUHÁ KONTAKTNÍ HODINA

Nevtíravé techniky. Etnografie, pozorování, terénní poznámky.

Esterberg, K. 2001. *Qualitative methods in social research*. New York: McGraw-Hill. (Kapitola: Unobtrusive Measures: Analyzing Texts and Material Artifacts, str. 115-134)

Wacquant, L. 2008. „The Body, the Ghetto and the Penal State“. in *Qualitative Sociology* 32(1):101-129. Získáno duben 28, 2011. V ISu

6. týden

Praktické zapisování poznámek. Charakteristika osob, míst a dialogu.

Literatura:

Emerson, R. M., Fretz R. I, L. L. Shaw. 1995. *Writing ethnographic fieldnotes*. Chicago: University of Chicago Press (kapitoly: In the Field: Participating, Observing and Jotting Notes a Writing Up Fieldnotes I: From Field to Desk, str. 17-65) celá kniha v ISu

Nedbálková, K. 2006. Spoutaná Rozkoš: reprodukce genderu a sexuality v ženské věznici. SLON: Praha.

7. týden

Čtecí týden

Rozhovor I

Literatura:

Esterberg, K. G. 2002. *Qualitative methods in social research*. Boston, Mass: McGraw-Hill. (kapitola: Interview str. 83-114)

8. týden

Rozhovor II

Literatura:

Kaufmann, Jean-Claude. 2010. *Chápající rozhovor*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

9. týden

Výzkumná dilemata. Feministické perspektivy v kvalitativním výzkumu. Multiplikace metod ve výzkumu. Objektivita a pravda.

Literatura:

Nagy Hesse-Biber, Leavy, P., M. L. Yaiser. "Feminist Approaches To Research As a Process. Reconceptualizing Epistemology, Methodology, and Method". In Nagy Hesse-Biber, M. L. Yaiser (eds.) 2004. *Feminist Perspectives on Social Research*. London: Sage. (str. 3-26) v ISu

Reinharz, S. 2002. *Feminist Methods In Social Research*. Oxford- New York: Oxford University Press (kapitola: Feminist Ethnography, str. 46-74)

Mies, M. "Women's Research or Feminist Research? The Debate Surrounding Feminist Science and Methodology" In Fonow M. M, J.A. Cook. 1991. *Beyond Methodology: Feminist Scholarship as Lived Research*. Bloomington Indiana University Press. (str. 60-84)

Bourdieu, P. 2003. "Zúčastněná objektivace: Huxleyeho přednáška" in *Biograf* (30): 29 dostupné

10. týden TŘETÍ KONTAKTNÍ HODINA

Vztahy v terénu. Vstup do terénu, průvodci terénem.

Literatura:

Hammersley, M. 1995. *Ethnography: principles in practice*. London;;New York: Routledge. (kapitola Field Relations, str 63-97) celá kniha v ISu

Esterberg, K. 2001. *Qualitative methods in social research*. New York: McGraw-Hill (kapitola:

Observation: Participant and Otherwise, str. 81-123)

11. týden

Psaní o výzkumu, psaní etnografie.

Literatura:

Esterberg, K. G. 2002. *Qualitative methods in social research*. Boston, Mass: McGraw-Hill. (kapitola: Writing About Research, str. 199-220)

Silverman, D. 2005. *Ako robiť kvalitatívny výskum. Praktická príručka*. Bratislava: Ikar. (kapitola: Kapitola o metodológii, str. 247-267).

Silverman, D. 2005. *Ako robiť kvalitatívny výskum. Praktická príručka*. Bratislava: Ikar. (kapitola: Typy publika, str. 284-289)

12. týden

Analýza dat a software

Literatura:

Konopásek, Z. 2009. "Zapomeňte na pouhé transkripty: Atlas.ti, šestá verze". in *Biograf* (48): Dostupné na adrese <http://www.biograf.org/clanky/clanek.php?clanek=4807>

Konopásek, Z. 2005. "Aby myšlení bylo dobře vidět: Nad novou verzí programu Atlas.ti" in *Biograf* (37): Dostupné na adrese <http://www.biograf.org/clanky/clanek.php?clanek=3706>

13. týden

Analýza dat. Kódování.

Literatura:

Esterberg, K. G. 2002. *Qualitative methods in social research*. Boston, Mass: McGraw-Hill. (kapitola: Making Sense of Data, str. 151-180)

Úkoly a požadavky

První průběžný úkol (termín odevzdání konec břez a.) maximum 10 bodů

Co vás zaujalo na kvalitativním výzkumu. Inspirujte se literaturou, přemýšlejte o konkrétních tématech pro výzkum. Svě přemýšlení rozepište v rozsahu 3 normostran.

Druhý průběžný úkol (k odevzdání duben) maximum 20 bodů

Promyslete téma vhodné pro kvalitativní výzkum a pořídte k němu výzkumný rozhovor.

Pro rozhovor si předem připravte osnovu témat či otázek, které byste chtěli pokrýt.

Rozhovor ideálně nahrávejte. Pokud nemáte žádné nahrávací zařízení, odevzdejte poznámky, které zaznamenáte v průběhu rozhovoru nebo těsně po rozhovoru.

- A) Uveďte a specifikujte téma a výzkumnou otázku, na kterou byste chtěli výzkumem odpovědět.
- B) Odevzdejte předem připravenou strukturu rozhovoru
- C) Odevzdejte část přepisu rozhovoru nebo jeho záznam v terénních poznámkách (1 normostrana)

A, B i C se zavěste do ISu jako jeden dokument (soubor) označen vaším příjmením.

Závěrečná práce (odevzdejte do 15.6.)

Vyberte jednu až 3 části dříve pořázeného výzkumného rozhovoru, ocitujte tyto části a přidejte analytický komentář, tedy interpretaci. K tomu vám pomůže literatura se sylabu nebo i koncepty a literatura z jiných kurzů. Citace v rozsahu 1 normostrany. Komentáře v rozsahu 2 normostran. Opět zavěste do ISu jako jeden dokument.